



**νέα**  
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

**Γιορτή πουλιών της Ελληνικής  
Ορνιθολογικής Εταιρείας - Οκτώβριος  
2009**

Για ακόμη μια φορά και φέτος στέφθηκε με μεγάλη επιτυχία η διοργάνωση της ετήσιας Πανεευρωπαϊκής Γιορτής των πουλιών, που πραγματοποιήθηκε όπως και πέρυσι στο παραλίμνιο Πάρκο της Μεγάλης Βόλβης. Ένα ετήσιο γεγονός, που λαμβάνει χώρα σε 30 περίπου ευρωπαϊκές χώρες και συντονίζεται από την BirdLife International. Στη χώρα μας τον συντονιστικό ρόλο έχει η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και για τη συγκεκριμένη εκδήλωση συνεργάστηκαν ο Φ. Δ. λιμνών Κορώνειας - Βόλβης και ο Δήμος Ρεντίνας.



Η γιορτή έδωσε την ευκαιρία σε δεκάδες ενήλικες και κυρίως παιδιά να έρθουν σε επαφή με το περιβάλλον και να γνωρίσουν τον πλούσιο και θαυμαστό κόσμο των πουλιών. Κύρια δραστηριότητα της γιορτής ήταν η παρατήρηση πουλιών με κιάλια και τηλεσκόπια. Παράλληλα υπήρχε έντυπο υλικό με πληροφορίες για θέματα που αφορούν στα πουλιά της περιοχής μας και στην προστασία τους. Τέλος τα παιδιά απασχολήθηκαν με περιβαλλοντικά παιχνίδια όπως χειροτεχνίες, ζωγραφική, κ.ά με αποτέλεσμα να γνωρίσουν με ξέγνοιαστο και χαρούμενο τρόπο τον μαγικό κόσμο των πουλιών.



Σκοπός της εκδήλωσης ήταν να αφυπνίσει την περιβαλλοντική συνείδηση του κόσμου που συμμετείχε και να εμπλουτίσει τις γνώσεις τους σε θέματα που αφορούν τη διάσωση και προστασία των πουλιών και του βιοτόπου τους.



Ο Φορέας Διαχείρισης ευχαριστεί θερμά την Ε.Ο.Ε., τον Δήμο Ρεντίνας και όλο τον κόσμο που παρευρέθηκε στην εκδήλωση.

**Χριστίνα Γκορέζη**  
Δασσπόνος του Φορέα Διαχείρισης

**Απογραφή Λευκοπελαργών  
(Ciconia ciconia) 2009**

Για δεύτερη συνεχή χρονιά πραγματοποιήθηκε απογραφή των φωλιών Λευκοπελαργών (Ciconia ciconia) από τον Φ.Δ. Κορώνειας - Βόλβης, σε όλη τη λεκάνη της Μυδονίας. Η απογραφή άρχισε στις 1/7/2009 και τελείωσε 21/7/2009 από τους κ.Κάρτα Λίλα, κ.Κουλογιάννη Σωτήρη και κ.Τσερκεζίδου Ελλάδα.

Κατά την απογραφή εντοπίστηκαν και καταγράφηκαν:

ΕΝΕΡΓΕΣ ΦΩΛΙΕΣ	ΑΝΕΠΙΤΥΧΕΣ ΦΩΛΙΕΣ	ΠΛΗΡΟΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΕΣ ΦΩΛΙΕΣ	ΑΠΕΡΙΒΑΛΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΗ	ΕΙΔΟΣ ΦΩΛΙΑΣ	ΕΤΑΣΤΟ ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ
99	40	185	6	3	95

Η απογραφή περιελάμβανε επί τόπου αυτοψία, αποτύπωση συντεταγμένων στο ΕΓΣΑ 87 (Ελληνικό Γεωδατικό Σύστημα Αναφοράς) για την κάθε φωλιά, κωδικοποίηση με αναγραφή κωδικού ανά φωλιά (9/1,9/2,...), όπου ο αριθμός 9 αναφέρεται στο έτος απογραφής και ο επόμενος είναι ο αύξων αριθμός ανά φωλιά σε κάθε Δ.Δ. Ξεχωριστά, φωτογράφιση, καταμέτρηση νεοσσών, είδος φωλιάς και παρατηρήσεις κατοίκων κατά τη διάρκεια

αναπαραγωγής, επώασης και ανάπτυξης των νεοσσών. Η βοήθεια των κατοίκων της περιοχής ήταν μεγάλη και τους ευχαριστούμε πολύ. Οι πληροφορίες και οι παρατηρήσεις τους κατά την αναπαραγωγική περίοδο των πελαργών ήταν ανεκτίμητες.



Σε σύγκριση με το έτος 2008, το πλήθος των φωλιών παραμένει στα ίδια επίπεδα, παρουσιάστηκε όμως μείωση στο πλήθος των νεοσσών. Αυτό οφείλεται στον μεγάλο αριθμό ανεπιτυχής αναπαραγωγής 40 ζευγαριών που είχαν σταθερή προσέλευση και κατοχή φωλιών, αλλά για άγνωστο λόγο δεν μπόρεσαν να αναπαραχθούν.



Από την κατανομή παρατηρήθηκε μεγαλύτερη συγκέντρωση σε 3 δημοτικά διαμερίσματα, στο Καβαλάρι, στη Νυμφόπετρα και στον Άγιο Βασίλειο. Επίσης δακτυλιώθηκε ένας νεοσσός που υιοθετήθηκε από εθελοντές και αργότερα απελευθερώθηκε.



**Λίλα Κάρτα**  
Υπεύθυνη Κέντρου Πληροφόρησης Απολλωνίας

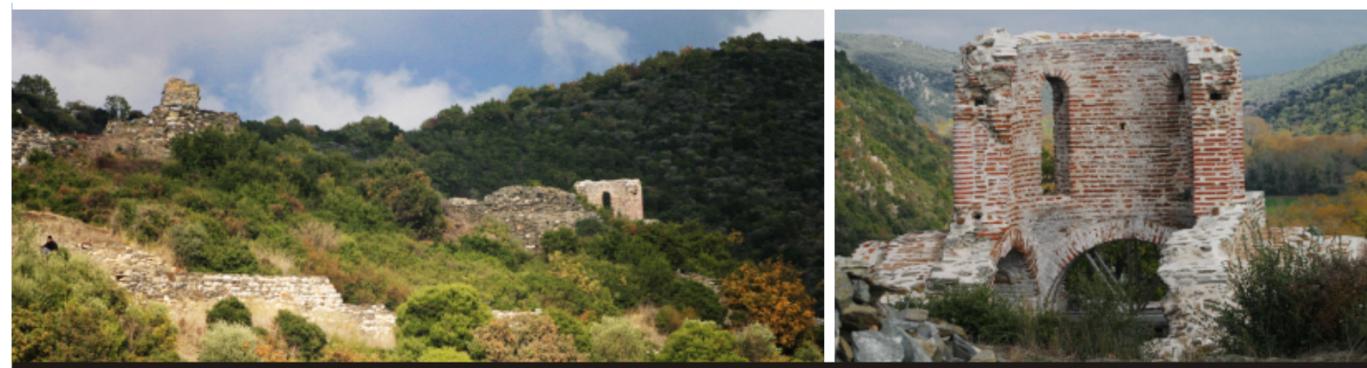
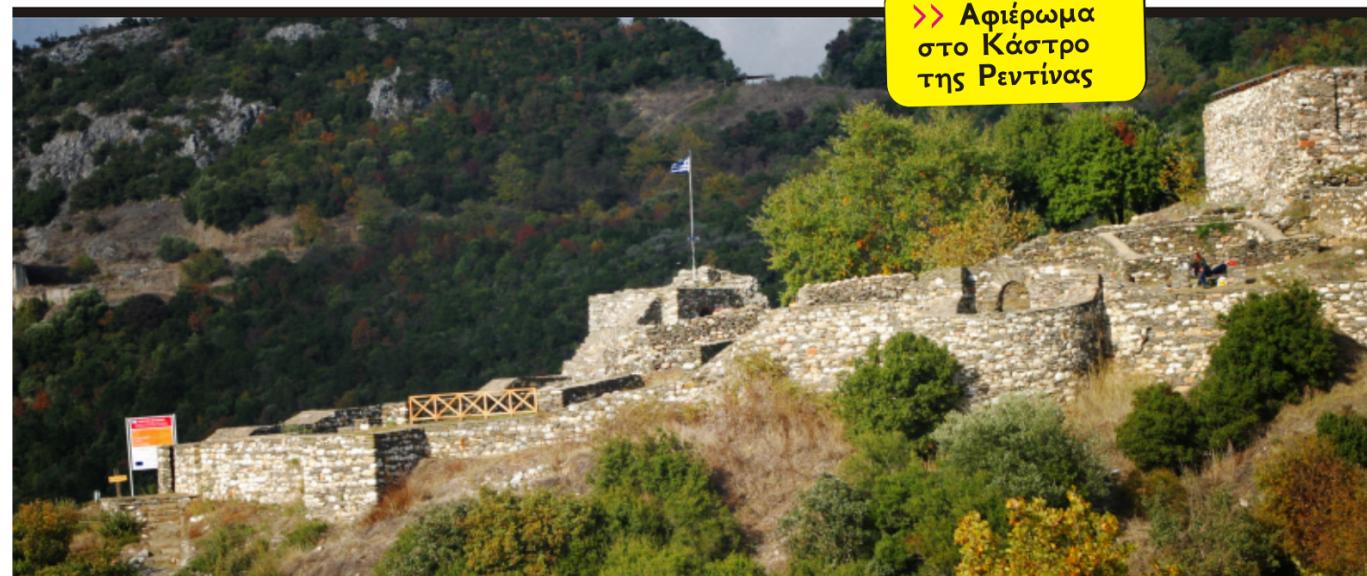


> ΤΕΥΧΟΣ 5 - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2009 - ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

# Κορώνεια Βόλβη

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

>> Αφιέρωμα  
στο Κάστρο  
της Ρεντίνας



**Καταστρέψαμε  
τη λίμνη Κορώνεια;  
Ε, και!**

**Συνάντηση με έναν περιηγητή...**

**Με βιο...λογική: Τι είναι βιολογική καλλιέργεια και ποιές οι διαφορές της από τη συμβατική**

**ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ**

Έδρα: Σ. Τσακάλη 21 - ΤΚ 57200 - Τηλ. 23940 24553 - Fax 23940 26160 url: www.foreaskv.gr - e-mail: foreaskv@otenet.gr  
ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ, Τηλ. 23930 41004 - Fax: 23930 41050 - e-mail: fdkorvol@otenet.gr



# editorial

Η διενέργεια διημερίδας στα τέλη του Νοέμβρη, είναι ένα ακόμη σημαντικό βήμα στον αγώνα της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για περιβαλλοντικά ζητήματα, που δίνει καθημερινά ο Φορέας Διαχείρισης. Σημαντικός αρωγός στη προσπάθεια αυτή υπήρξε τους τελευταίους μήνες και η περιοδική μας έκδοση. Μέσα από τα θέματα που παρουσιάζονται στο περιοδικό προσπαθούμε να αναδείξουμε όλες τις παραμέτρους που αφορούν στην προστασία και διαχείριση του τόπου μας.

Προς την κατεύθυνση αυτή, στο παρόν τεύχος παρουσιάζουμε την μέθοδο της βιολογικής καλλιέργειας, μια μέθοδο με βασική και μοναδική αρχή το σεβασμό του ανθρώπου προς το περιβάλλον αλλά και προς τον ίδιο.

Μια ανασκόπηση στα αίτια που οδήγησαν στην καταστροφή της λίμνης Κορώνειας ίσως μας βοηθήσει να συνειδητοποιήσουμε τα λάθη της αναπτυξιακής πολιτικής του παρελθόντος, ώστε να τα αποφύγουμε στο μέλλον.

Η συνάντησή μας με έναν περιηγητή μας κάνει να αναλογιστούμε τον περιβαλλοντικό θησαυρό που αφήσαμε να χαθεί...

**Φωτεινή Τσαβδάρουλο**  
Δασολόγος - Περιβαλλοντολόγος  
του Φορέα Διαχείρισης

## Με Βιο...λογική



**Η βιολογική γεωργία είναι μία μέθοδος γεωργίας που διαφέρει από τη συμβατική γεωργία σε πολλά σημεία. Αφορά τόσο στο φυτικό όσο και στο ζωικό κεφάλαιο και έχει σαν πρωταρχική αρχή το σεβασμό του ανθρώπου προς το περιβάλλον αλλά και προς τον ίδιο. Για την παραγωγή φυτικών βιολογικών προϊόντων αξιοποιούνται στο έπακρο τα φυσικά συστήματα του περιβάλλοντος για την καταπολέμηση των παρασίτων και των ασθενειών και αποφεύγεται η χρησιμοποίηση συνθετικών παρασιτοκτόνων, ζιζανιοκτόνων, χημικών λιπασμάτων, αυξητικών ορμονών, αντιβιοτικών. Όσον αφορά στο ζωικό κεφάλαιο, η παραγωγή κρέατος και πουλερικών πραγματοποιείται με ιδιαίτερη φροντίδα για την καλή διαβίωση των ζώων και με τη χρησιμοποίηση φυσικών ζωοτροφών.**

δερματικές παθήσεις, βλάβες νευρικού συστήματος, κ.α.). Ιδιαίτερως ο αγροτικός πληθυσμός ο οποίος έρχεται σε άμεση και συχνότερη επαφή με όλα αυτά τα χημικά σκευάσματα κινδυνεύει ακόμη περισσότερο.

Αν αναλογιστούμε τα παραπάνω μπορούμε να καταλάβουμε γιατί η βιολογική γεωργία τα τελευταία χρόνια έχει εξελιχθεί σε έναν από τους δυναμικότερους γεωργικούς τομείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον όμως η ανάπτυξη του βιολογικού τομέα πυροδοτεί με νέες ευκαιρίες απασχόλησης τη γεωργία, τη μεταποίηση και άλλες συναφείς υπηρεσίες κι έτσι μπορεί να συμβάλει στην αναζωογόνηση των αγροτικών οικονομιών μέσω της αειφόρου ανάπτυξης.

Το γεγονός ότι τα τρόφιμα που παράγονται με βιολογικές μεθόδους είναι ακριβότερα από τα συμβατικά παραγόμενα τρόφιμα είναι ένας παράγοντας ο οποίος θεωρήθηκε ότι παρεμπόδιζε την επέκταση της βιολογικής γεωργίας. Ωστόσο, σήμερα ένας όλο και μεγαλύτερος αριθμός καταναλωτών φαίνεται πρόθυμος να πληρώσει υψηλότερες τιμές για εγγυήσεις που αφορούν την ασφάλεια των τροφίμων και την ποιότητα. Κάποτε τα βιολογικά τρόφιμα ήταν δύσκολο να βρεθούν αλλού εκτός από τα εξειδικευμένα καταστήματα βιολογικών προϊόντων, ενώ τώρα είναι διαθέσιμα στα ράφια των μεγαλύτερων αλυσίδων υπεραγορών σε όλη την Ευρώπη. Επιπλέον, πριν από λίγα χρόνια τα βιολογικά προϊόντα περιοριζόταν μόνο σε λαχανικά, κρέας, πουλερικά, γαλακτοκομικά προϊόντα και φρούτα, ενώ σήμερα η γκάμα των προϊόντων αυτών που μπορεί κανείς να βρει στα μαγαζιά είναι μεγάλη. Συνεπώς ο καταναλωτής μπορεί να καλύψει σχεδόν πλήρως τις

διατροφικές του ανάγκες με βιολογικά προϊόντα.

Ένα προϊόν για να είναι βιολογικό πρέπει να φέρει στη συσκευασία του το ειδικό σήμα πιστοποίησης του οργανισμού που το έχει ελέγξει σε όλα τα στάδια παραγωγής του, καθώς και τον ειδικό αριθμό πιστοποίησης.

Στην Ελλάδα σήμερα υπάρχουν αρκετοί Οργανισμοί Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων, όμως στα ράφια των σουπερ μάρκετ μπορεί κανείς να συναντήσει και προϊόντα που είναι πιστοποιημένα από ξένες εταιρείες πιστοποίησης. Επίσης, όλα τα βιολογικά προϊόντα πρέπει να αναγράφουν το όνομα του παραγωγού, τον μεταποιητή (αν υπάρχει), τον τόπο παραγωγής, αλλά και οποιαδήποτε άλλη πληροφορία αφορά στην ταυτότητα του προϊόντος. Είναι όλα συσκευασμένα, εκτός από εκείνα που πωλούνται μέσα στα κτήματα που παράγονται.

Τέλος, δεν πρέπει να παραβλεφθεί η μεγαλύτερη θρεπτική αξία των βιολογικών σε σχέση με τα συμβατικά τρόφιμα. Επειδή η ανάπτυξή τους γίνεται φυσιολογικά χωρίς να εκβιάζεται με τη χρήση χημικών ουσιών, τα φυτά έχουν όλο το χρόνο που χρειάζονται για να αναπτυχθούν. Σαν αποτέλεσμα η περιεκτικότητά τους σε φυσικά σάκχαρα, μέταλλα, ιχνοστοιχεία, βιταμίνες και άλλα πολύτιμα στοιχεία είναι μεγαλύτερη σε σύγκριση με τα συμβατικά, ενώ η περιεκτικότητά τους σε νερό είναι μικρότερη. Επιπλέον, η γεύση τους είναι περισσότερο ολοκληρωμένη και μεστή ενώ διατηρούν σε μεγάλο βαθμό και τα αρώματά τους.

**Ανθή Βαφειάδου**  
Γεωπόνος του Φορέα Διαχείρισης

## > Διενέργεια διημερίδας του Φορέα Διαχείρισης λιμνών Κορώνειας - Βόλβης

**Στο πλαίσιο του χρηματοδοτούμενου από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον (του Υπουργείου Περιβάλλοντος) προγράμματος ενημέρωσης ευαισθητοποίησης, διοργανώνεται στις 27 και 28 Νοεμβρίου 2009 στα Λουτρά Λαγκαδά διημερίδα με θέμα «Φορέας Διαχείρισης λιμνών Κορώνειας Βόλβης, Φυσικό Περιβάλλον Άνθρωπος Ανάπτυξη».**

Βασικοί στόχοι μέσα από την υλοποίηση της διημερίδας είναι η παρουσίαση του οικοσυστήματος των λιμνών Κορώνειας Βόλβης, των λειτουργιών του και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει, η ενημέρωση του ευρύτερου κοινού για το νομικό καθεστώς που διέπει την προστατευόμενη περιοχή, η παρουσίαση του Φορέα Διαχείρισης

λιμνών Κορώνειας Βόλβης, των αρμοδιοτήτων και των δράσεων που υλοποιεί καθώς και η πληροφόρηση για την κατάσταση της λίμνης Κορώνειας και για τα έργα που λαμβάνουν χώρα για την αποκατάστασή της.

Παράλληλα, θα παρουσιαστούν τα μέτρα που προτείνονται μέσα από το πενταετές διαχειριστικό σχέδιο για την προστασία του οικοσυστήματος ενώ θα παρουσιαστεί η ειδική μελέτη τουριστικής ανάπτυξης που έχει εκπονηθεί για την περιοχή. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες θα ενημερωθούν για τις χρηματοδοτικές δυνατότητες που παρέχονται από το ΕΣΠΑ για την υλοποίηση των δράσεων που προτείνονται. Τέλος, θα γίνει παρουσίαση εναλλακτικών μοντέλων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών καθώς και αναφορά στο ρόλο της

περιβαλλοντικής αγωγής στην προώθηση της προστασίας του περιβάλλοντος.

Η διενέργεια της διημερίδας γίνεται στο πλαίσιο της προσπάθειας που καταβάλλεται από το Φορέα Διαχείρισης λιμνών Κορώνειας Βόλβης για την προώθηση των συμμετοχικών διαδικασιών στη λήψη αποφάσεων για την προστασία της περιοχής. Μέσα από την σωστή πληροφόρηση και ενημέρωση επιθυμείται η εφαρμογή υλοποιήσιμων - βιώσιμων μέτρων διαχείρισης στο πλαίσιο της πραγματικής ανοχής και αντοχής της τοπικής κοινωνίας, ώστε να μη χαθεί άλλος πολύτιμος χρόνος για την προστασία του ευαίσθητου οικοσυστήματος της περιοχής.

**Μάριος Αστερίου**  
Οικονομολόγος του Φ. Δ.

### Επιμέλεια τεύχους

Φωτεινή Τσαβδάρουλο  
Δασολόγος - Περιβαλλοντολόγος του  
Φορέα Διαχείρισης

### Φωτογραφικό υλικό

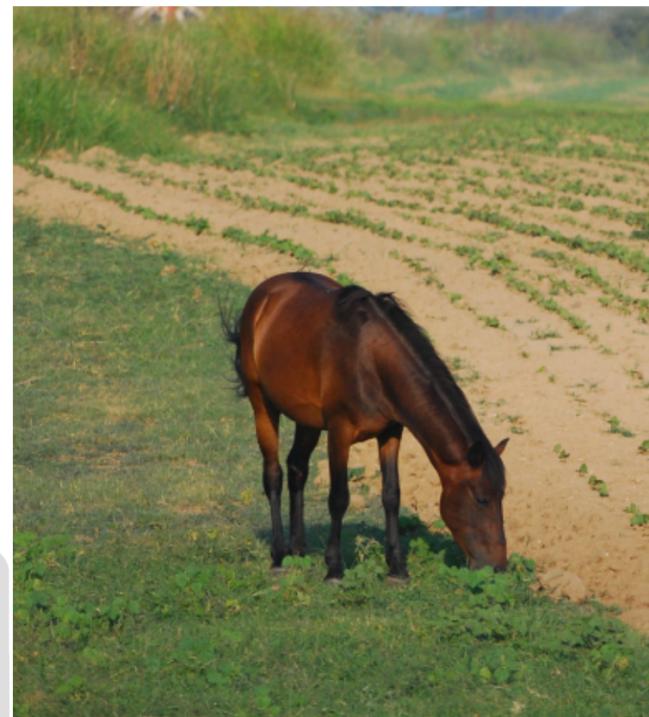
Λίλα Κάρτα  
Υπεύθυνη Κέντρου Πληροφόρησης Απολλωνίας  
**Ronald Kalb**

### Σχεδιασμός

ΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ www.grafiki.gr

### Φωτογραφίες εξωφύλλου:

Το κάστρο της Ρεντίνας





Αγωγός διάθεσης βιομηχανικών αποβλήτων στο ρέμα Μπουδάνα

# Καταστρέψαμε τη Λίμνη Κορώνεια; Ε, και!



Λίμνη Κορώνεια, 22 Αυγούστου 2008

**Παρακολουθήσαμε στο άρθρο «Το ημερολόγιο της Κορώνειας» του κ. Γ. Οικονομίδη, Δρ Ιχθυολογίας το ιστορικό καταστροφής της λίμνης. Η λίμνη καταστράφηκε παρά το γεγονός ότι από το 1974 προστατεύεται από τη διεθνή συνθήκη «Ramsar», και από Ευρωπαϊκούς Κανονισμούς. Δεν μπορού να φανταστώ τι επιπλέον, ή τι διαφορετικό θα μπορούσε να συμβεί στην Κορώνεια αν δεν ήταν προστατευόμενη, από αυτό που της συνέβη.**

Ξεκαθαρίζεται η εικόνα της έννοιας ανάπτυξη. Κανείς δεν ξεκαθαρίζει ποιος θα αναπτύξει, τι θα αναπτύξει, ποιο το όφελος, ποιος θα κερδίσει, τι θα κερδίσει κ.λ.π.

Έτσι, αφού εγκαταστάθηκαν 20 βιομηχανίες, λειτούργησαν με τις ευλογίες όλων και οι μισές από αυτές είχαν ιδιαίτερα σοβαρά επιβαρημένα απόβλητα με βαριά μέταλλα κ.λ.π.. Μέσα σε αυτήν την είκοσι πενταετία ίσως θα μπορούσε να πει κανείς ότι μειώθηκε η ανεργία της περιοχής και οι κάτοικοι «ανέβασαν το βιοτικό

είναι άχρηστοι. Απαιτούνται ειδικοί πολύπλοκοι χημικοί καθαρισμοί, οι οποίοι ακόμα και αν υπήρχαν δεν θα μπορούσαν να επαναφέρουν το νερό στην απαιτούμενη ποιότητα, προκειμένου να καταλήξει στη λίμνη όπου διαβίωσαν ψάρια. Συνεπώς οι εγκαταστάσεις καθαρισμού ήταν αναποτελεσματικές αφενός και αφετέρου η λειτουργία των χημικών βιολογικών καθαρισμών αύξησε το λειτουργικό κόστος της μονάδας και κανείς ή σπάνια κάποιος ήθελε να πληρώσει. Έτσι πολύ γρήγορα καθιερώθηκε ένα καθεστώς ασιδοσίας στη

άνεργους και μία δηλητηριώδη χαβούζα αντί για λίμνη. Για να μη χαθούν υποτίθεται οι θέσεις εργασίας δόθηκαν στην κυριολεξία η και ύδωρ στους βιομηχάνους από τους φορείς εξουσίας. Όταν κάποτε μία επιτροπή οδήγησε βιομηχανία στη δικαιοσύνη για παράβαση των ορίων για τα απόβλητα της, μέχρι να γίνει η δίκη άλλαξε η απόφαση και τα όρια αυξήθηκαν με αποτέλεσμα την αθώωση της.

2. Ούτε και ο αγροτικός τομέας τα πήγε καλά. Όπως ήταν φυσικό η αγροτική παραγωγή στην Επαρχία Λαγκαδά δεν μπόρεσε να εξαιρεθεί από τα διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τομέας στην χώρα. Όπως παντού στη χώρα έτσι και εδώ, πολλοί για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της εντατικής καλλιέργειας αναγκάστηκαν να δανειστούν για τα μηχανήματα, τα λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα. Μία εξαρτημένη γεωργία στο τραπεζικό κεφάλαιο άμεσα, που με την αγωνία και τον κόπο της πληρώνει την κατανάλωση των προϊόντων των μεγάλων διεθνών χημικών εταιριών. Πολλές φορές επιστημονικοί φορείς ζητούσαν από την κεντρική εξουσία να παρθούν μέτρα προστασίας των αγροτών, των προϊόντων και του περιβάλλοντος. Σκοπός ήταν να ιδρυθούν για όλη τη χώρα εδαφολογικά ινστιτούτα και τα λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα να παρέχονται στους αγρότες με συνταγογραφία ανάλογα την ποιότητα των εδαφών και των αναγκών των καλλιεργειών. Με τον τρόπο αυτό ακόμα και στην εντατική γεωργία θα είχαν πέσει λιγότερα λιπάσματα και φάρμακα στα χωράφια, με θετικά αποτελέσματα στην τσέπη των αγροτών και στην ποιότητα των νερών της Κορώνειας.

3. Η πιο παραγωγική λίμνη της χώρας, η Κορώνεια, φημισμένη και για την ποιότητα της παραγωγής της, μοναδική λίμνη, που το δημόσιο εκμεταλλεύονταν άμεσα το ίδιο την αλιευτική παραγωγή, με ικανότητα να συντηρεί με αξιοπρέπεια 140 οικογένειες για πολλά - πολλά χρόνια, δεν υπάρχει πια. Οι

οικογένειες αυτές έχασαν το εισόδημα τους. Κανένας δεν τους το αναπλήρωσε, ούτε δόθηκαν ποτέ αποζημιώσεις για την οικονομική καταστροφή των οικογενειών αυτών. Ούτε δόθηκαν μόρια στους καταστραφέντες από την οικολογική κρίση για να προσληφθούν στις επιχειρήσεις που την προκάλεσαν, ούτε έγινε νομοθετική ρύθμιση τακτοποίησης μελών των οικογενειών στο δημόσιο.

4. Επίσης, ως χώρα κερδίσαμε διεθνώς μία «πολύ καλή φήμη» για την προστασία που εφαρμόζουμε στην πράξη για αυτά που διεθνώς είχαμε υποχρέωση να προστατεύσουμε.

5. Επειδή αθετήσαμε τις υποχρεώσεις μας για την Κορώνεια, κινδυνεύουμε να πληρώσουμε μεγάλο πρόστιμο σε διεθνή οργανισμό. Το ποσό αυτό θα δοθεί σε μεγάλο ποσοστό από τους φόρους που πληρώνουν κυρίως οι εργάτες, μισθωτοί και συνταξιούχοι. Όλοι εμείς πληρώναμε το κέρδος των βιομηχάνων που λειτούργησαν ανελέητα καταστροφικά για το περιβάλλον. Σε αυτά τα 20 χρόνια πόσο άραγε άξιζε το ξεροκόμματο για μεροκάματο που έδιναν στους εργαζόμενους και σε πόσους άραγε το έδιναν;

6. Πολλά χρήματα δόθηκαν και θα δοθούν για την εκπόνηση και εφαρμογή του Προγράμματος αποκατάστασης της Κορώνειας (Master Plan). Ακόμα και αν αυτό ολοκληρωθεί η ανάκτηση της αρχικής ποιότητας και σύνθεσης του οικοσυστήματος είναι σχεδόν αδύνατον να επιτευχθεί.

7. Τουλάχιστον μάθαμε κάτι από το πάθημα μας; Δεν νομίζω. Τα ρέματα της Κορώνειας εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται από ορισμένους ως χαβούζα και ως χώρους απόθεσης σκουπιδιών. Η ανεξέλεγκτη σπατάλη του νερού συνεχίζει. Τα αίτια της υποβάθμισης της υπάρχουν ακόμα. Το αγροπεριβαλλοντικό πρόγραμμα δεν εφαρμόστηκε.

Για να μπορούμε να αισιοδοξήσουμε για το μέλλον της Κορώνειας με την οποία είναι συυφασμένο και το μέλλον της Επαρχίας Λαγκαδά, θα πρέπει να είχαν ήδη επιβληθεί τα εξής:

- A) Η αγροτική παραγωγή να τεθεί κάτω από αυστηρό έλεγχο με οικονομική ενίσχυση ώστε: Στην α' ζώνη, να γίνει εξμίσωση των εδαφών και αλλαγή των καλλιεργειών σε μη υδροβόρες και βιολογικές καλλιέργειες. Στην β' ζώνη να εφαρμοστεί η μέθοδος των ολοκληρωμένων καλλιεργειών και αλλαγή του τρόπου ποτίσματος. Στόχος η εξοικονόμηση νερού και εξασφάλιση της ποιότητας των εδαφών και των απορροών.
- B) Η βιομηχανική παραγωγή να σταματήσει την σπατάλη νερού και τα υγρά απόβλητα να καθαρίζονται σε βαθμό τέτοιο ώστε να μπορούν να διαβιούν σε αυτά ψάρια σε αντίθετη περίπτωση να μην καταλήγουν στα ρέματα της Κορώνειας. Να σταματήσουν οι βιομηχανίες βιοτεχνίες, καθώς και τα νοικοκυριά να καίνε τα στερεά απόβλητα τους.
- Γ) Όσο το δυνατόν γρηγορότερη ολοκλήρωση των έργων καθαρισμού των αστικών αποβλήτων και άμεσα να τεθεί σε λειτουργία ο βιολογικός καθαρισμός του δήμου Λαγκαδά.
- Δ) Επιβολή προστίμων σε όσους καταναλώνουν νερό για πλύσιμο με λάστιχο πεζοδρομίων, δρόμων, αυτοκινήτων, μπαλκονιών κ.λ.π..
- Ε) Άμεση εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων αποκομιδής και διάθεσης των απορριμμάτων στο πνεύμα της ανακύκλωσης.
- Στ) Άμεση κατάργηση και εξμίσωση των αυθαίρετων χωματερών από τους Δήμους.
- Ζ) Γενικός έλεγχος στην κατανάλωση νερού, καθώς είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό το φαινόμενο ότι παρά τις αρκετές βροχοπτώσεις η υδάτινη επιφάνεια της Κορώνειας είναι σχεδόν αποξηραμένη.

Ήδη έπρεπε να είχαν εφαρμοστεί τα παραπάνω, η καθυστέρηση εφαρμογής σχετικών μέτρων, θα έχει ως αποτέλεσμα τα έργα που κατασκευάζονται στο πλαίσιο της αποκατάστασης της Κορώνειας να μοιάζουν μόλις τελειώσουν με φρικτά φαντάσματα. Λαγκαδάς: 14-09-09

**Χαρίκλεια Ψαλτοπούλου**  
Βιολόγος MSc Υδροβιολογίας Α.Π.Θ.



Ψάρια από τη λίμνη Κορώνεια (1967) Φωτογραφία του κ.Kalb



Λίμνη Κορώνεια (1966-1967), μια από τις πιο παραγωγικές λίμνες της εποχής. Φωτογραφία του κ.Kalb

Η Κορώνεια αποτελεί το περίτρανο παράδειγμα κατάντιας υγροτόπου, στον οποίο εφαρμόστηκε το δημοφιλέστατο στην Ελλάδα ψευδοδίλημμα: «Ανάπτυξη ή Περιβάλλον», φυσικά με τη ζυγαριά γερμένη στη μεριά της Ανάπτυξης, καθώς η έννοια «Περιβάλλον» εκλαμβάνονταν από τους ιθύνοντες εφάμιλλη με την εποχή της ζωής του ανθρώπου στα σπήλαια.

Η καταστροφή της Κορώνειας ήταν συνειδητή επιλογή της αναπτυξιακής πολιτικής, που εφαρμόστηκε σε βάθος χρόνου τόσο από την κεντρική πολιτική εξουσία, όσο και από την τοπική. Μία επιλογή που δικαιολογήθηκε τεχνηέντως και ακολουθήθηκε από την πλειοψηφία της τοπικής κοινωνίας στο όνομα της αφηρημένης έννοιας «ανάπτυξη» και κατά συνέπεια της υποτιθέμενης ευημερίας της. Σε αυτού του είδους τα διλήμματα ποτέ δεν

τους επέπεδο» με την αύξηση του εισοδήματος τους δουλεύοντας στα εργοστάσια αυτά, ενώ παράλληλα αυξήθηκε και η γεωργική παραγωγή, καθώς εντατικοποιήθηκαν τα μέσα παραγωγής της. Ο αναπτυξιακός επενδυτικός παράδεισος υλοποιήθηκε στην Επαρχία Λαγκαδά. Οι βιομηχανίες εγκαταστάθηκαν και λειτούργησαν σύμφωνα με τις άδειες λειτουργίας, που βασίζονταν σε μελέτες, που προέβλεπαν τις ποσότητες των νερών που θα καταναλώνονταν, τις ποσότητες και τις ποιότητες των νερών που θα αποβάλλονταν, καθώς και τα στερεά και αέρια απόβλητα τους. Με την έναρξη λειτουργίας των βιομηχανικών μονάδων η λίμνη και τα ρέματα, που καταλήγουν σε αυτήν χρησιμοποιήθηκαν ως χώροι απόθεσης των υγρών απόβλητων υποτίθεται επεξεργασμένων από βιολογικούς καθαρισμούς. Όταν όμως τα απόβλητα προέρχονται από χημικές διαδικασίες μέσα στο εργοστάσιο οι βιολογικοί καθαρισμοί

λειτουργία των μονάδων σε σχέση με τη χρήση των φυσικών πόρων της περιοχής. Παράλληλα, ο τρόπος καθιέρωσης της εντατικής γεωργίας, επέφερε έντονα φαινόμενα ασιδοσίας και στον πρωτογενή τομέα, καθώς η εξάρτηση των αγροτών από τα λιπάσματα, φυτοφάρμακα, τα αγροτικά μηχανήματα έγινε χωρίς προγραμματισμό, καθοδήγηση και έλεγχο, όπως χωρίς μελέτη και προγραμματισμό εγκαταστάθηκαν 2.300 γεωτρήσεις στην περιοχή. Μπήκαμε όλοι στον χορό της ανάπτυξης με ύψος κυρίαρχου πάνω στη φύση και τα αποθέματα της. Αφού θυσιάσαμε την Κορώνεια για χάρη της ευημερίας και των κερδών, ως δούμε από την άλλη τι κερδίσαμε.

1. Από τις βιομηχανίες, που χρησιμοποίησαν την Κορώνεια για την απόθεση των αποβλήτων τους έχει κλείσει το 80 % από αυτές.

Αποχαιρέτησαν την περιοχή για τρίτες χώρες με πιο φθηνά εργατικά χέρια, αφήνοντας πίσω

## > Συνάντηση με έναν περιηγητή...



Λίμνη Λαγκαδά 1966, 1967

Ήταν ένα υπέροχο καλοκαιρινό πρωινό, στις 19 του Ιούνη, που μαζί με μια συνάδελφό μου βγήκαμε για επίσκεψη στην περιοχή περιμετρικά της λίμνης Βόλβης. Φτάνοντας στα υπεραιώνια πλατάνια του Σχολαρίου συναντήσαμε εντελώς τυχαία τον κ. Βασίλη Σιώπη, τότε πρόεδρο της Κοινότητας του Αγίου Βασιλείου, να συνοδεύει ένα ζευγάρι φίλων του από την Γερμανία, τους κ. Ronald και Ulrike Kalb. Σταματήσαμε να τους χαιρετήσουμε και μέσα από τη σύντομη γνωριμία μας καταλάβαμε ότι ο κ. Kalb είναι ένας περιηγητής που λατρεύει τη φύση και αναζητά περιοχές στις οποίες μπορεί να φωτογραφίσει αρκούδες, λύκους και λίκκας στο φυσικό τους περιβάλλον. Βάζει σε κίνδυνο ακόμη

και τη ζωή του στα απόκρημνα μέρη που επισκέπτεται, προκειμένου να απαθανάτισει μια στιγμή από την καθημερινότητα των άγριων αυτών πλασμάτων.

Αμέσως αντιληφθήκαμε το ενδιαφέρον και την αγάπη της παρέας για το περιβάλλον και τη φύση και τους προτείναμε να επισκεφθούν το Κέντρο Πληροφόρησης στην Απολλωνία για μία ξενάγηση στην μόνιμη έκθεση του. Φτάνοντας στην Απολλωνία οι επισκέπτες μας, απολαύσανε τα εκθέματα και την ενημέρωση που τους έγινε από την υπεύθυνη του Κέντρου Πληροφόρησης, ενώ στην συνέχεια κατηφορίσαμε προς το δάσος της Απολλωνίας για ορνιθοπαράτηρηση με τηλεσκόπιο και κιάλια. Η ώρα κυλούσε ευχάριστα ανταλλάσσοντας μεταξύ μας απόψεις και εμπειρίες. Ο κ. Ronald Kalb φάνηκε να

γνωρίζει αρκετά καλά την περιοχή, μιας και στον παρελθόν την είχε ξαναεπισκεφτεί και έχει στην συλλογή του πολλές φωτογραφίες από την λίμνη Κορώνεια, όταν ακόμα η λίμνη είχε νερό και έσφυζε από ζωή. Τέλος, αφού μας αποχαιρέτισαν συνέχισαν τον περίπατο τους ακολουθώντας το μονοπάτι που οδηγεί στη λίμνη Βόλβη.

Σήμερα έχουμε στα χέρια μας αρκετές από τις φωτογραφίες της λίμνης Κορώνειας που είχε τραβήξει «κάποτε» ο κ. Ronald Kalb και σας τις παρουσιάζουμε.

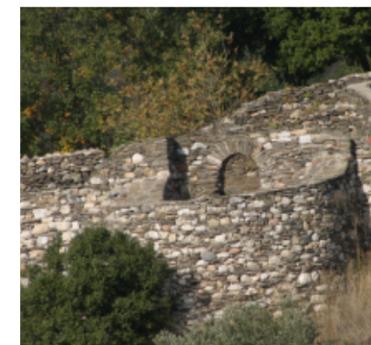
**Παπαδοπούλου Γεωργία**  
Υπεύθυνη Ξενάγησης Φορέα Διαχείρισης



## Κάστρο Ρεντίνας

Ακολουθώντας τα ίχνη της αρχαίας Εγγατίας οδού, που για αιώνες συνέδεε την Ευρώπη με τα βόρεια της Ανατολίας και έχοντας αφήσει πίσω μας τις δύο λίμνες, Κορώνεια και Βόλβη, ερχόμαστε αντιμέτωποι με το μαγευτικό τοπίο της κοιλάδας της Ρεντίνας. Ανάμεσα στον Χολομώντα και στα Κερδύλλια όροι, ένα στενό πέρασμα με πυκνή άγρια βλάστηση και με τον Ρήχειο ποταμό να κυλά αργά και να χελάει ανάμεσα του, δημιουργείται η μοναδική εικόνα των Μακεδονικών Τεμπών. Περνώντας το μικρό ξύλινο γεφυράκι και ανηφορίζοντας στον λόφο, πάνω από την κοιλάδα, συναντούμε τα απομεινάρια μιας αλλοτινής εποχής, να μαρτυρούν την ιστορία και το μύθο της περιοχής.

Μεσοβυζαντινή Εποχή κτίζεται εκκλησία λίθινη βασιλική, ενώ στους υστεροβυζαντινούς χρόνους κτίζεται εκκλησία σε σχήμα ελεύθερου σταυρού. Ίχνη από τοιχογραφίες του 13ου -

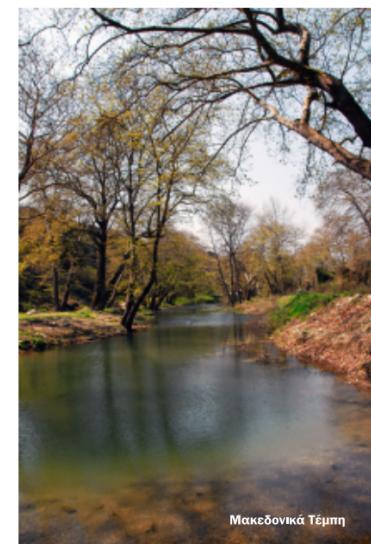


εγκαταλείφθηκε γιατί είχε υποβαθμιστεί πια η στρατηγική σημασία του και οι Τούρκοι επέλεξαν για τόπο εγκαταστάσεώς τους τη γειτονική Βόλβη (Μπεσίκι).



Σήμερα το κάστρο είναι επισκέψιμο, ύστερα από μία σειρά εργασιών σωστικού χαρακτήρα από την 9η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, που πραγματοποιήθηκε κατά τη διετία 2007-2008. Μια βόλτα στο Κάστρο της Ρεντίνας μπορεί να ταξιδέψει τον επισκέπτη σε βυζαντινές εποχές και με τη ματιά που δεν

14ου αιώνα καθώς και ο μονόχωρος ναός, που βρίσκεται έξω από τα τείχη, επίσης της ίδιας εποχής, σώζονται μέχρι σήμερα. Γραπτές αναφορές, αρχιτεκτονικά λείψανα και πληθώρα κινητών ευρημάτων μαρτυρούν την διαχρονική κατοίκηση της περιοχής.



Μακεδονικά Τέμπη

Την εποχή του αυτοκράτορα Ιουστινιανού, ο Βελισάριος αναγνωρίζοντας την



σπουδαιότητα της στρατηγικής θέσης των στενών της Ρεντίνας, αποφασίζει να χτίσει το Αρτεμίσιο κάστρο, προκειμένου να προστατεύσει τον βυζαντινό οικισμό και παράλληλα να ελέγχει το κρίσιμο πέρασμα. Πρόκειται για έναν οχυρωμένο οικισμό, στον οποίο σώζονται μέχρι σήμερα τείχη, πύργοι, ναοί, δεξαμενές, σπίτια, που κατά την περίοδο της ακμής ανέρχονται σε περίπου τετρακόσια, εργαστήρια και τάφοι.

Στην νοτιοδυτική πλευρά του κάστρου υπάρχει κινστέρνα, υδατοδεξαμενή, η οποία τροφοδοτούσε υπόγεια τον οικισμό. Τη

Συγκεκριμένα, η ζωή στη θέση αυτή συνεχίστηκε από τα αρχαιότερα χρόνια μέχρι τα πρώτα χρόνια της τουρκοκρατίας, οπότε



σταματά πουθενά, σε κανένα φυσικό εμπόδιο, να του δώσει την ευχαρίστηση της απόλυτης ειδυλλιακής θέας από ψηλά.

\* Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού, 9η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

**Φωτεινή Τσαβδάρου**  
Δασολόγος-Περιβαλλοντολόγος του Φ.Δ.



Βραχιοκινέζα (Falco tinnunculus)



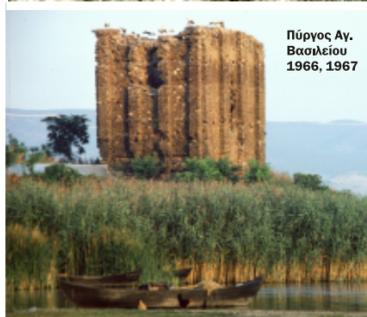
Ασπροφάρης (Neophron percnopterus)



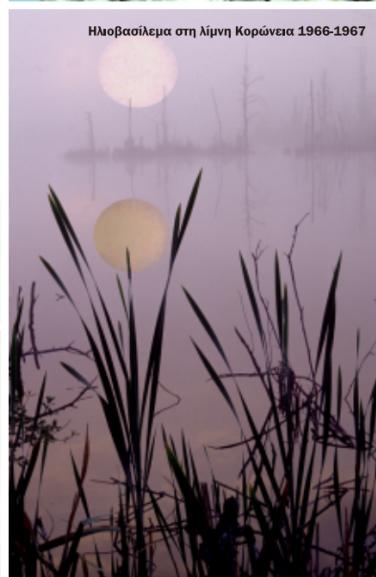
Εκβολές Μπιογόνια στη Λίμνη Λαγκαδά 1966, 1967



Ροδοπελεκάνοι στη λίμνη Λαγκαδά (Pelecanus onocrotalus)



Πύργος Αγ. Βασιλείου 1966, 1967



Ηλιοβασιλευσα στη λίμνη Κορώνεια 1966-1967



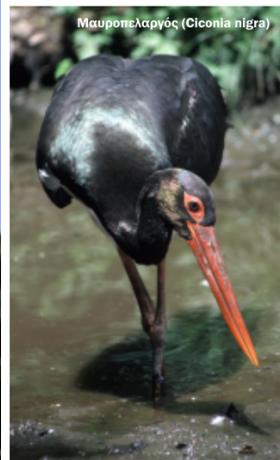
Θαλασσεύς (Haliaeetus albicilla)



Νεροβούβαλα στη λίμνη Λαγκαδά



Βιότρα (Lutra lutra) στη λίμνη Λαγκαδά



Μαυροπελαργός (Ciconia nigra)